

95 působivější. Kromě zmiňovaného motivu neštěstí je snad nejvýraznějším tématem knihy spisovatelství – jen málo se dozvídáme o autorových knihách samých, o tvůrčím procesu a autorských záměrech, mnohem více prostoru je věnováno zachycení literatury jako způsobu obživy, místy už nemáme daleko k ději filmu *Muž z Acapulca*, v němž je krásně zobrazena mizérie námezdního spisovatelství (Frais podle závěrečné bibliografie napsal skoro stovku knih, větší část pod pseudonymy). Tentokrát samozřejmě nikoli v podobě komedie.

Frais je z našich tří spisovatelů jediný spisovatel profesionální a mnohé epizody jsou zachyceny působivě i čtivě zároveň, zejména úvodní hranické období má zřetelnou kompozici a vtírá se myšlenka, že by vydalo na silnou novelu. „*Málokdy jsme zašli na vojenskou plovárnu, protože tam byla hloubka hned u břehu, spíše jsme chodili ke splavu, kolem zpuštěného zahradnického družstva (dříve prosperujícího soukromého zahradnictví) a škvárového fotbalového hřiště Dukly Hranice. Kolmo k plotu, kolem něž jsme procházeli, stála výsledková tabule s okýnky vedle nápisů HOSTÉ a DOMÁCI; protože jsem ji vždycky viděl jen z velmi ostrého úhlu, byl jsem dlouho přesvědčený, že tam stojí: HUSITÉ a DOMORODCI. Abych zjistil, jak to ve skutečnosti je, vloudil jsem se jednou na fotbalový zápas posádkové jedenáctky.*“

Napsal jsem, že vzpomínky dnešních osmdesátníků přicházejí snad trochu pozdě, platí to v jistém smyslu i o knize Fraisově. Jako autor řazený do oddílu „normalizační spisovatelé“ by svými memoáry před patnácti či dvaceti lety nepochybně zaujal více než dnes. Ale na druhou stranu, na podstatnější svědectví o době jsou memoáry příliš soustředěné na autorův mikrosvět a nedávají mnoho nahlédnout do světa literárního provozu na přelomu 70. a 80. let 20. století a mnohé narážky a reakce na výroky a texty přátel a kolegů nejsou bez jejich znalosti bohužel dobře čitelné.

Mimochodem, autorem několikrát zmiňovaný francouzský původ rodiny a její příchod na Moravu v době napoleonských válek je historicky nesmysl, Fraisové žili v Milenově už v 17. století a původ jména je samozřejmě německý – slovo *frais* často najdeme také jako příčinu úmrtí a překládáme to nejčastěji jako *psotník*.

Fraisovy vzpomínky na hranická 50. léta 20. století jistě bohatě zarezonují s pamětí hranických čtenářů. Tedy pokud se o knize dozvědí a pustí se do její četby. Osobně to doporučuji.

JIŘÍ J. K. NEBESKÝ

ZEMŘEL JAROMÍR ZAHÁLKA

Při listování knihou *Orel, lev, svastika a hvězda – historie bývalých vojenských škol v Hranicích* (2010) jsem si uvědomil, že v ní narozdíl od almanachu *Vojenská akademie Hranice na Moravě 1920–1990 (Historie, tradice, současnost)* z roku 1991 nenajdeme vzpomínkové texty bývalých absolventů, s jedinou výjimkou ovšem – v kapitole *Poválečné zkušenosti vojenského akademika* vzpomíná Jaromír Zahálka na prvních pět poválečných let hranické akademie. Je to čtení osvěžující a poutavé. Jaromír Zahálka [1], který jako syn velitele akademie Otakara Zahálky v těchto budovách prožil dětství a mládí a detailně znal bohatou prvorepublikovou historii areálu i jeho obyvatel a dokázal ji poutavě popisovat (viz jeho příspěvky na webu redigovaného Petram Cimalou *vojenskaakademiehranice.ic.cz*), v úterý 8. května 2012 ve věku nedožitých 84 let zemřel. Budiž mu země lehká!

U příležitosti tohoto posledního rozloučení si dovoluji publikovat jeho vzpomínkovou črtu, kterou mi poslal e-mailem v roce 2010 v souvislosti s mým pátráním po osudech hranických křížů. I z ní je snad patrné, že nás opustila osobnost.

[1] Více o jeho životních osudech např. zde: <http://www.pametnaroda.cz/story/zahalka-jaromir-1928-1122>

Jaromír Zahálka v roce 1949

Za mého dětství a ještě i během let akademických v období 1947–1949 stál těsně zvenčí plotové zdi kamenný kříž, přesahující asi o 150 cm její korunu, hned vedle plechové, cca v roce 1936 zbudované brány, v místě ohybu cesty kolem přístavby divizní budovy před důstojnickým činžákem. Dobře zpevněná široká cesta vedla těsně podél kamenné zdi východní strany areálu VA a navazovala na dnešní Purgešovu ulici. Byla velmi výhodnou a běžně používanou zkratkou od akademie směrem k severní části města, včetně nádraží. Svou šíří dobře posloužila nejen pěším, ale také povozům. Používala se ještě v poválečném období, než splynula s vojenským zařízením. Její zbytky jsou dodnes patrné. Chodívali jsme po ní do města a do školy, jezdily po ní také vojenské kočáry a povozy na nádraží. Když jsme přišli v červenci 1934 do Hranic, bydleli jsme asi dva měsíce v prvním poschodí hostince pod akademií. S babičkou, která u nás trvale žila, jsem chodíval podél zdi VA na dobře udržovanou a hnojenou louku v místech dnešní divizní přístavby sbírat žampiony.

Na ten kříž bych si možná již ani nevzpomněl, kdyby s ním nebylo spojeno vyprávění o tom, jak tento symbol boží jsoucností zneuctivali prvorepublikoví vojenští akademici, když někdo z nich „přetáhl“ večerku. Zeď objektu byla cca dva metry vysoká a nahoře vybavena třemi řadami ostnatého drátu na zahnutých ocelových plátech. Překážka

bez nůžek velmi těžce překonatelná, takže kříž dobře posloužil k tomu, aby jedinec pomocí spasitele lidstva úspěšně ostnatý drát zdolal. Stačilo se po něm vyšplhat, opatrně překročit ostnatou zábranu a seskočit do bezpečného kasárenského azylu.

Ve vojenské akademii však působil muž, kterému bylo souzeno se s dobíhajícím snaživcem setkat. Byl to major-profesor psychologie, pedagogiky a vojenské didaktiky. Osobnost svými názory, horlivým katolictvím, prudérností až pedanterií neoblomná a nepřehlédnutelná. Onoho doličného večera se major, po skončení své večerní dozorcí služby u jakési setniny akademiků, šel projít ztichlým a do tmy již ponořeným parkem. U jeho východní zdi, oddělující svět zábavy a rozptýlení od monotónnosti vojenského řeholního života však před něj náhle spadlo, přesněji doskočilo lidské břemeno. K horoucímu znechucení majora jakoby z tělesa kříže, pnoucího se za vysokou zdí. „Ha, co zde děláš, osobo,“ rozhořčeně zvolal do tmy a uchopil živé a vzpouzející se idividuum za rameno. Provinilec ovšem nečekal, rychle se vyškulbl a pelášil pryč. „Jsi-li čestný, stůj“, zahřímálo rozjitřený major do tmy a svou výzvu několikrát opakoval. Netrvalo ovšem dlouho a ze tmy o něco dále se ozvalo: „Polib mi pr..., faráři, ty bys mě stejně zavřel!“

Tato historka s křížem se neustálým ústně podávaným opakováním stala legendou, tradující se ještě mezi akademiky poválečnými, byť dotyčný major již v akademii nesloužil. Dožíval v ústraní, ale v kadetském povědomí žil dál. Pro mne bylo toto povídání tím zajímavější, protože jsem pana majora dobře a osobně za dětských let znal [1]. Později byla cesta podél východní zdi VA zrušena a zahrnuta do areálu kasáren. Pravděpodobně byl potom zmíněný kříž likvidován.

[1] Z následující korespondence pak vyplynulo, že popisovým „farářem“ byl mj. PhDr. Josef Dvorský, o němž více in Kdysi a nedávno 1/2009, s. 56–58.